

Moskevská Rus

Založení Moskvy

- Původně nevelká osada Kučkovo na břehu Moskvy,
- Součást Vladimirsko –suzdalského knížectví
- **1147** první písemná zmínka – *kníže **Jurij Dolgorukij** sem zve svého spojence knížete Svjatoslava*
- 1156 budování palisád a opevnění kolem Moskvy, tj. vybudování hradu Moskva
- Přesídlení představitelů ruské církve – stavba chrámů
- Moskevské knížectví vzniklo v 70. letech 13. st.
- Vzniká tak nové centrum na severovýchodě Rusi, postupně roste jeho význam

Kníže Ivan Danilovič (Kalita) (1328 – 1340)

- Jako první dostal chánský *jarlyk* na knížectví

Schopný, velmi pragmatický vládce

Shromáždil značné finanční prostředky tím, že si velkou část daní ponechával použil je na další rozšiřování území moskevského knížectví, okázalou výstavbu v sídelní Moskvě, ale také k podplácení představitelů Zlaté hordy, aby je přiměl jednat ve svém zájmu

- Dosáhl, že ustaly nájezdy tatarských výběrčích
- Připojil ke svému knížectví Rostov
- Obehnal město dubovou stěnou
- Obnovil Kreml

V Moskvě usídlil metropolita pravoslavné církve –
tímto Moskva posílila své postavení mezi ostatními městy

Dmitrij Ivanovič (Donský) (1363 – 1389)

- První ruské vítězství nad Tatary – bitva na řece Voži, kníže Dmitrij přestal platit daň: příčina Kulikovské bitvy.
- 1380 – Kulikovská bitva – porážení Tatarů
  - -ruské vojsko (150 000 mužů) proti chánovi Mamajevovi a jeho spojenci litevskému knížeti Jagellovi (nestihl se dostavit)
  - -velmi krvavá bitva (padlo asi 200 000 mužů) → vítězství Rusů
- Horda stále měla větší silu než Moskva, Dmitrij Donský dále platil tatarskou daň.

Konec 14. století

Rus rozdělena na knížectví:
Rostovské, Tverské, Rjazanské,
Jaroslavské, Moskevské,
Novgorodská a Pskovská republiky

Platili daň Zlaté Hordě

Рост Московского княжества (1300–1462 гг.)

- Территория Московского княжества (вотчина кн. Даниила Александровича) к 1300 г.
- Земли, присоединенные к Московскому княжеству:
  - в 1300-1340 гг. - при князе Данииле и его сыновьях Юрие и Иване Калите
  - в 1340-1389 гг. - при князьях Симеоне Гордом, Иване II и Дмитрие Донском
  - в 1389-1425 гг. - при князе Василии I
  - в 1425-1462 гг. - при князе Василии II Темном
- (1422) Даты предварительных присоединений
- 1422 Даты окончательных присоединений
- Галич Центры княжеств "купли" Ивана Калиты
- Галич Центры совместных владений Москвы и Новгорода (до присоединения их к Москве)
- Территория Верховских княжеств, в разные годы временно зависевших от Московского княжества
- Земли мордвы, слабо подчиненные Москве
- Границы государств на 1462 г.
- Столицы государств (на 1462 г.)
- Столицы княжеств, существовавших до 1462 г.
- ПОЛЬША Названия государств
- ЗАОЗЕРЬЕ Названия исторических земель
- МЕЩЕРА Названия этнических групп

Příčiny posílení moci Moskevského státu:

Povahové vlastnosti
prvních moskevských knížat

Výhodná zeměpisná poloha
(přistěhovalectví, obchodní
a politické podmínky)

Církevní podpora,
přenos centra ruského pravoslaví
z Vladimira do Moskvy

Podpora Zlatou horou
(jarlyky)
.Právo vybírat daň p

Příčiny vzniku centralizovaného státu

Vnějšně-politická: boj s vnějšími nepřáteli (zejména s Mongoly)

Ekonomické:

▪ rozvoj feudalizmu.

- Feudální vztah se vytváří na různých úrovních mezi svobodnými lidmi, vazalem na jedné straně a lenním pánem na druhé.
- Vazal se zavazuje k věrnosti, poslušnosti a službě (zejména vojenské) vůči pánovi, ten mu za to zaručuje ochranu a materiální zajištění prostřednictvím léna.
- Léno bývá nejčastěji půda, kterou obhospodařují venkované a držitele léna živí.

▪ Vzniká nová forma vlastnictví půdy – pomestje, *rus.:* поместье (půda jako odměna za vojenskou službu)

Kulturní:

- Stejně náboženství a kultura
- Církevní podpora

IVAN III Velký (1462 – 1505)

Připojil Jaroslavské, Permské, Vjatské,
Tverské a Novgorodské knížectví

Konec mongolského jha – 1480, „Стояние на
Prohlásil se za Pána vší Rusi –

Великий князь - Государь всея Ру

Postavil červený Kremľ

1497 – SUDĚBNÍK

Sjednocený stát se stal jmenovat Rusko – Рос

Rusko se stalo centrem pravoslaví

ОБРАЗОВАНИЕ ЕДИНОГО РОССИЙСКОГО ГОСУДАРСТВА В 1462 - 1533 гг.

УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ

 Территория Великого княжества Московского к 1462 г.

 Земли, вошедшие в состав Великого княжества Московского с 1462 г. по 1500 г.

 Русские земли, отвоеванные у Великого княжества Литовского с 1494 г. по 1503 г.

 Земли, вошедшие в состав Великого княжества Московского с 1510 г. по 1521 г.

 Границы Русского государства к 1533 г.

 1521 Годы присоединения территорий

Централизация государственной власти.

Suděbnik 1497

- . Nejvýznamnější ruský právní kodex z období sjednocování severovýchodní Rusi
- . Věnoval pozornost centrální správě a soudnictví (aby soudce nepřijímal úplatky)
- . Činnost soudnictví podřízena kontrole velkoknížecích zástupců
- . Uzákonil zrušení svobodného odchodu ruského *cholopa* – svobodný odchod omezen na dva týdny v roce, týden před a po sv. Jiří (26. listopadu po skončení všech polních prací – Юрьев день)
- . Platil pro všechny vrstvy a třídy ruské společnosti

Rozšíření Moskevské Rusi

1505 – 1533 vláda
Vasilije III.

Пřipojeni Smolenska,
Rjazani, Pskova

Důsledky mongolského jha

- . Násilné přerušlení a zpřetrhání kulturních, politických i obchodních styků Rusi s Evropou ve 13. a 14. stol. → izolace Ruska
- . Odlišný vývoj → Rusko – středověk, Evropa – renesance
- . Hospodářský a kulturní úpadek Ruska → zaostává za Evropou o téměř 250 let

Kultura Moskevské Rusi

▣ Literatura

Potřeba úředních záznamů, letopisy v Novgorodu a Moskvě,
papír místo pergamenu, jednodušší písmo (ustav a poluustav)

Letopisy:

«Троицкая летопись» – Trojický letopis, Moskevský letopisný
svod (sbírka, kodex) v r. 1479

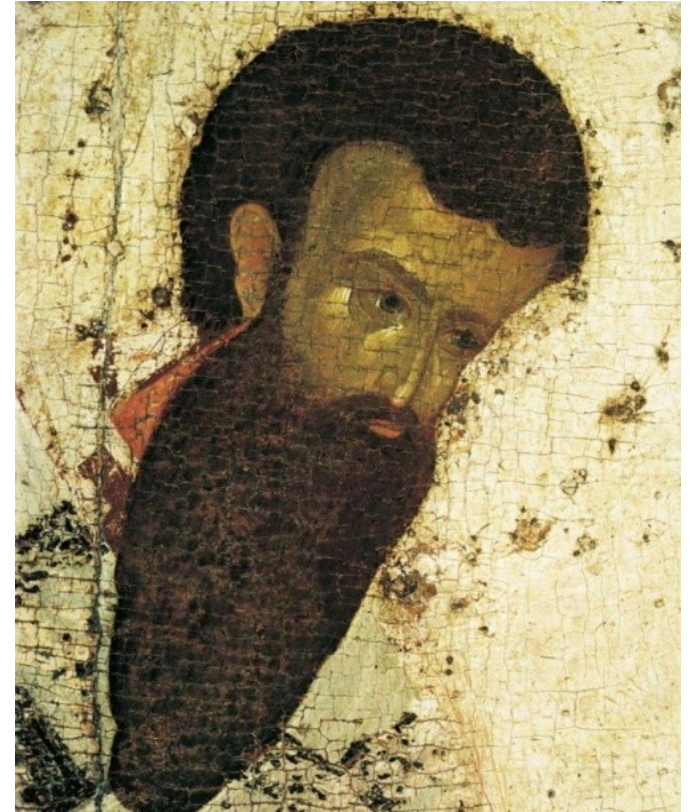
«Хронограф» – první ruský chronograf v r. 1442

Pověsti: «О битве на Калке», «Повесть о разорении Рязани Батыем», повести о Александре
Невском, parř. «Житие Александра Невского», «Сказание о Мамаевом побоище»

- Poema: «Задонщина» – Zadonština
- Životopisy: «Житие митрополита Петра», «Житие Сергия Радонежского»
- Cestopisy: «Путешествие за три моря» Афанасия Никитина
- Legendy: «Сказание о невидимом граде Китеже»
- Historické písně: «Песня о Щелкане Дудентьевиче»

MALÍŘSTVÍ

- Řada fresek v byzantském slohu
- Ikony – náboženské obrazy na dubové desce, zobrazují Ježíše, svaté a Bohorodičku
- Umělci: Theofan Grek, Andrej Rubljev

ARCHITEKTURA

Moskva: Kreml, kostely (Vozněsenija, Simeonov, Andronnikov, Uspenskij)

Novgorod: chrámy Blagověšččenija na Gorodiščči, Spasa v Kovalevě, Uspenija v Bolotově, Spasa na Iljově ulici

Dále v Pskově, Tveru, Nižním Novgorodu, Rjazani

Spasskij sobor Andronnikova monastyra

Chrám v Kovalěvě

Uspenskiy chram v Kremlyu

Kreml při Ivaně Kalitě (14.st.)

Zdroje

ŠVANKMAJER, Milan. *Dějiny Ruska*. 3. rozšíř. vyd. Praha: Lidové noviny, 1999. 886 s. ISBN 80-7106-216-2.

Kapesní atlas světových dějin. Edited by Jindřich Švestka - Petr Cafourek. 2. vyd. Praha: Geodetický a kartografický podnik, 1989. 172, 69 s. ISBN 80-7011-011-2.

OBRÁZKY

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1d/GoldenHorde1300.png>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Ivan_III_of_Russia_3.jpg

INTERNETOVÉ ZDROJE

Šilhán, Vladimír. Ivan III. – stavitel Moskvy [online]. Vystaveno 17. 01. 2005 cit. [23. 2. 2014].